



# نگاهی به روزآمد کردن روش فقه در گفت‌وگو با احمد مبلغی

## فقه دانش «این جهانی» است

سیرانوش موسوی

اقتصادی زندگی

جدید، مسائل

مسائل روز کمتر خواهد بود. می‌دانید فقه علم دقیقی است که باید پاسخگوی زمانه خود باشد به همین خاطر لازم است روش دقیق و کارآمدی را برای بررسی منابع به کار ببریم.

روزآمد کردن دانش فقه به چه معناست؟

هر علمی باید در بستر زمان توسعه پیدا کند. عدم استمرار به معنای مرگ آن علم است. باید در نظر داشت که این استعمار در بستر زمان محقق شود. استعمار و روزآمد کردن علم به دو صورت امکان پذیر است؛ نخست، توانمندی علم برای تعامل با فضای بیرونی. این تعامل در خروجی‌های علم تبلور پیدا می‌کند. زمانی که این خروجی به صحنه اجتماع می‌آید تاثیر مثبت می‌گذارد و به اجتماع وحدت می‌بخشد. دوم، به مصلحت بودن جامعه، که به صورت کلان در روش فقهی لحاظ شده است. اگر فقه قدرت تعامل و سازندگی خود را از دست بدهد نه تنها کارآمد نخواهد بود بلکه تاثیر خود را در سیاست و اجتماع چنین چیزی در عالم واقع امکان پذیر فقه اولاد در بستر زمان توسعه پیدا می‌کند و براساس تعامل با جامعه به مسائل روز پاسخ می‌دهد. ثنیا اگر این تعامل‌ها استعمار پیدا نکند عمر فقه به پایان می‌رسد. ما می‌دانیم چنین چیزی در عالم واقع امکان پذیر نیست چرا که فقه حکم خداوند است و حکم خداوند نیز همیشگی است و تعطیل بردار نیست. پس متفکران دینی باید تلاش کنند فقه را با توجه به مصالح جدید بازسازی و به‌روز کنند.

ارتباط فقه با دانش جدید چیست؟

امروزه متفکران دینی سعی دارند ارتباط فقه را با مسائل جدید و نو نشان دهند، از این رو مباحث فقهی را در عرصه‌های جدید مثل فقه اخلاقی بیولوژیک یا مسائل اخلاقی و اقتصادی وارد می‌کنند. ولی به نظر من فراتر از این مطالعه یک مطالعه اصلی‌تر پیش روی ماست و آن مطالعه روش‌شناسی علم فقه است. می‌دانیم هر علمی گزاره‌های خاص خود را دارد که براساس این گزاره‌ها چارچوب آن علم شکل می‌گیرد و تولید معرفت می‌کند؛ پس معرفت در هر علمی متأثر از چارچوب درونی آن علم است. به صورت خلاصه سه رکن اصلی تولید معرفت عبارتند از: ارکان علم، منابع علم و روش بررسی علم. نوع معرفت از آنجا اهمیت دارد که چه مسائلی در درون علم تولید می‌کنیم.

به نظر شما کدام روش می‌تواند مهم‌ترین عنصر روش‌شناسی دستگاه فقه باشد؟

بنا به اعتقاد عمومی مسلمانان، فقه نیز مانند دیگر نظام‌های زندگی میباید روش‌های خود را از وحی گرفته است. روش‌شناسی، دانش تحلیلی و درجه دومی است اما در صورت بلوغ می‌تواند بسیار راهبردی باشد، چرا که روش نوع معرفت در علم را تعیین می‌کند. اگر ما با روش قدیم سراغ منابع برویم عمق آگاهی ما نسبت به

چه زمانی نیاز به روز آمدن کردن فقه از سوی متفکران دینی احساس شد؟

روز کردن علم فقه مروه چند عامل است: ۱- شناسایی مسائل جدید؛ ما باید مسائل جدید را به درستی بشناسیم و مسائل جدید و نورا مورد مطالعه دقیق قرار دهیم. ۲- مطالعه تخصصی فقه؛ مطالعه فقه باید از حالت عمومی به حالت تخصصی برود. زمانی که پای تخصص به میان می‌آید دقت بیشتری می‌کنیم؛ یعنی تمام اجزا و ابعاد علم را مورد مطالعه و کنکاش قرار می‌دهیم. ۳- انتخاب روش؛ نوع روشی که برای مطالعه برمی‌گزینیم بسیار اهمیت

دارد. باید در ابتدا مشخص کنیم که با چه روشی می‌خواهیم سراغ منابعی برویم که می‌توانند پاسخگوی مسائل جدید باشند. اگر روش سطحی را انتخاب کنیم قطعاً نمی‌تواند تاثیر مثبتی بر جامعه بگذارد و اختلال به وجود می‌آورد، بنابراین انتخاب روش علمی دقیق اهمیت زیادی دارد.

به نظر شما فقه دانش این جهانی است. اگر پاسخ شما مثبت است چه رابطه‌ای با بنی‌پیدایی کند؟

بله، فقه دانش این جهانی است. فقه در لغت به معنی فهم و آگاهی است و در اصطلاح امروز عبارت است از علم به حکم شرعی؛ به عبارت دیگر فهم ایمان، عقیده و عمل. با توجه به این تعاریف می‌توان گفت فقه دانش کاربردی است و همین عنصر کاربردی این دانش را این جهانی کرده است. فقه از قدیم با دانش سیاست

ارتباط تنگاتنگی داشته و نسبت به ماهیت دولت و سیاست علاقه نشان می‌داده است اما در پاسخ به قسمت دوم سوال شما باید بگویم بنا به اعتقاد مسلمانان، حضرت محمد(ص) آخرین پیامبر خداوند و قرآن تنها نص کامل است که از طریق وحی به بشر انتقال یافته است. مسلمانان از نص برای اداره زندگی فردی و اجتماعی خود حوزه احکام و علوم عملی، چون در اخلاق و سیاست، جهت‌گیری نص گرایانه بیشتری وجود دارد، روش‌شناسی جهان اسلام به‌طور کامل معنی‌داری تابع روش‌شناسی عمومی نص است. در جمع‌بندی پاسخ به این پرسش می‌گویم متفکران دینی باید

مطالعات خود را معطوف به دستیابی به سنت و احادیث امامان - براساس مقتضیات روز کنند. اگر نصوص خوب فهمیده شوند می‌توانیم احکام جدید را استخراج کنیم.

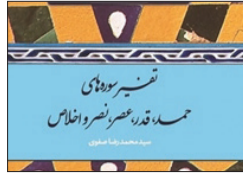
به نظر من - تلاش می‌کنم این دیدگاه را به‌عنوان یک نظریه جدید ارائه بدهم - باید از خصایص شریعت، به مثابه یک عنصر روشی استفاده کرد و از این خصایص سنت‌های فقهی استوار است می‌تواند

پسند بهره گرفت.

آیا فقه می‌تواند پاسخگوی نیازهای انسان مدرن باشد؟

در آخر باید بگویم اگر نقطه‌های کانونی روش فقهی را نادیده بگیریم و تنقیح روش را به دست تاریخ بسپاریم دچار سردرگمی می‌شویم. این نکته را در نظر داشته باشید که شریعت سختگیر نیست و نمی‌خواهد دست و پایی بیرون خود را از زندگی کوتاه کند. شریعت سهل است و مناسبات اجتماعی - سیاسی را برهم نمی‌زند. اگر فقهی مطابق با مسائل جدید به‌سامان بیاوریم - به عبارتی یک سنت‌های فقهی استوار است می‌تواند

### انتشار تفسیر چندسوره کوچک در یک کتاب جدید



فارس: کتاب «تفسیر سوره‌های حمد، قدر، عصر، نصر و اخلاص» نوشته‌سیدمحمد رضا صفوی است که پیش از این تفسیرهای دیگری با استقبال مخاطبان مواجه شده بود.

این کتاب از پنج فصل تشکیل شده است و هر فصل هم اختصاص به یک سوره دارد. نویسنده در این کتاب سعی کرده است آیات هر سوره را با دیگر آیات قرآن تفسیر کند و از منابع روایی و تفسیری به‌ویژه میزان و مجمع البیان استفاده کرده است.

چاپ اول این کتاب در ۱۶۸ صفحه، قطع جیبی، تیراژ ۲۰۰۰ نسخه و قیمت ۲۴۰۰ تومان از سوی دفتر نشر معارف منتشر شده است.

سیدمحمد رضا صفوی، عضو هیات علمی مرکز فرهنگ و معارف قرآن پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی است که دفتر نشر معارف پیش از این، «ترجمه قرآن کریم براساس میزان»، «تفسیر سوره جمعه» (ندای جمعه)، «تفسیر سوره صف» (راه‌های) و «تفسیر سوره تغابن» را از وی منتشر کرده است که با استقبال قرآن‌پژوهان و جوانان مواجه و بارها تجدید چاپ شده است.

### «تاریخ فلسفه اسلامی» به زبان صریح منتشر شد



فارس: نخستین اثر تالیفی در حوزه تاریخ فلسفه اسلامی در اروپای شرقی توسط مرکز علوم دینی قم در بگرام صربستان منتشر شد. این کتاب با عنوان «تاریخ مختصر فلسفه اسلامی» توسط اعضای هیات موسس این مرکز (تهران خلیل اویچ، سعید خلیل اویچ و معمر خلیل اویچ) که نزدیک به دو دهه در حوزه علمیه قم مشغول به تحصیل علوم دینی و فلسفه اسلامی بودند، به رشته تحریر درآمده است. از جمله ویژگی این کتاب تطبیق آن بر شیوه سنتی تعلیم و تعلم فلسفه اسلامی بوده که به مدت چند سده از مولفه‌های شاخص نظام آموزشی بنام‌ترین حوزه‌های علمی جهان اسلام به حساب می‌آید. رویکرد بنیادینی کتاب پرده از بنیان فلسفه اسلامی بر معارف ناب و عمیق قرآن و احادیث اهل بیت(ع) برمی‌دارد و همه تحلیل‌ها و نتایج ارائه شده، مستقیماً متکی به آثار اصلی عربی و فارسی فیلسوفان مسلمان است. در کتاب نامه ۱۷۷ عنوان ذکر شده است که همه منابع مستقیم در کتاب استفاده شده‌اند. خوانندگان بالکنای این کتاب با مهم‌ترین نمایندگان سه مکتب اصلی فلسفه اسلامی و همچنین با مکتب عرفان نظری اسلام که میراث نقش پر اهمیت تعمیق و توسعه‌آفر فلسفی را داشتند، آشنایی شوند.

### «الهیات سیاسی سن‌پل» بررسی می‌شود



در ادامه درسگفتارهای تابستان ۱۳۹۳ موسسه مطالعات سیاسی - اقتصادی «پریش» و در هفته چهارم مردادماه، درسگفتار جدیدی آغاز می‌شود. دوره جدید درسگفتارهای مراد فرهادپور در این موسسه با عنوان «الهیات سیاسی سن پل: از تدبیر تا بنیامین و تاویز» از روز یکشنبه ۲۶ مردادماه از ساعت ۱۷ تا ۱۹ آغاز می‌شود. علاقه‌مندان برای کسب اطلاعات بیشتر و ثبت نام در این درسگفتار می‌توانند با شماره تلفن روابط عمومی موسسه پریش، ۰۳۶-۸۸۶۵۸۶ تماس بگیرند یا به وبسایت qporseesh.com مراجعه کنند.

### از سوی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فومن و شفت

# همایش ملی رویکردی بر حسابداری، مدیریت و اقتصاد برگزار شد

دومین همایش ملی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فومن و شفت تحت عنوان رویکردی بر حسابداری، مدیریت و اقتصاد در سال اقتصاد و فرهنگ با عزم ملی و مدیریت جهادی روز پنجشنبه با حضور استادان برجسته این رشته‌های تحصیلی از سراسر ایران اسلامی برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فومن و شفت، نماینده فومن و شفت و عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی در این همایش با اشاره به تاکید رهبر فرزانه انقلاب به مجلس و دولت مبنی بر اولویت دادن اقتصاد مقاومتی در تدوین برنامه ششم گفت: یکی از محورهای مهم رویکرد اقتصاد مقاومتی، حرکت به سمت اقتصاد دانش بنیان و تکیه بر پیشرفت‌های علمی کشور است.

ناصر عاشوری افزود: منظور از اقتصاد مقاومتی، اقتصادی متکی به مردم و اقتصادی دانش بنیان است؛ یعنی از پیشرفت‌های علمی داخلی استفاده و به آنها تکیه می‌کند و اقتصاد را بر محور علم قرار می‌دهد.

وی بیان کرد: حرکت به سوی اقتصاد دانش بنیان یعنی اینکه بتوانیم از توسعه علمی و انباشت عظیم آن در کشور - با توجه به اینکه جایگاه بسیار مناسبی در این خصوص در سطح منطقه داریم- برای رفع مشکلات و رسیدن به شاخص‌های توسعه اقتصادی استفاده کنیم.

وی با تقدیر از دانشگاه آزاد اسلامی به واسطه برپایی همایش ملی در زمینه توجه به مباحث اقتصادی ادامه داد: برپایی چنین همایش‌هایی با حضور استادان برجسته و پژوهشگران متعدد نقش بسزایی در روند توسعه اقتصادی کشور بر پایه یافته‌های علمی و پژوهشی دارد.

رئیس همایش ملی رویکردی بر حسابداری، مدیریت و اقتصاد و رئیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد فومن و شفت نیز در این همایش گفت: این همایش با توجه به نام گذاری سال جدید با عنوان «اقتصاد و فرهنگ با عزم ملی و مدیریت جهادی» و بنا به فرموده مقام معظم رهبری و لزوم تحقق منویات معظم له در دانشگاه‌ها با افتخار به میزبانی این واحد دانشگاهی برگزار شده است.



کشتار مردم بی دفاع غزه به‌ویژه زنان و کودکان بی گناه اشاره و این اقدامات وحشیانه غده سرطانی و تندیس فساد اسرائیل جنایتکار امحکوم کرد. همچنین دبیر اجرایی همایش ملی رویکردی بر حسابداری، مدیریت و اقتصاد و رئیس اداره پژوهش و فناوری دانشگاه آزاد اسلامی واحد فومن و شفت گفت: نیازسنجی آموزش عالی و پژوهش در رشته حسابداری، آموزش‌های دانشگاهی و تنوع فرصت‌های شغلی، توسعه آموزشی دانشگاهی حسابداری، مدیریت و اقتصاد به صورت کاربردی، ایجاد ساختار و زمینه انگیزشی برای تهیه، پیشنهاد و تدوین استانداردهای حسابداری دولتی، بیان اهمیت تکنیک‌های نوین حسابداری مدیریت و به کارگیری آنها در مدیریت سازمان‌های نوین، به کارگیری و توسعه حسابرسی عملیاتی و عملکرد در مدیریت بخش عمومی از اهداف برپایی این همایش است.

سیدمحمد سقراطی اظهار داشت: در دنیای فرامردن که اطلاعات هم‌تراز سرمایه و نیروی انسانی در شمار عوامل موثر در تولید و عرضه خدمات در

مجتبئی ملکی چوپری افزود: تولید علم و مدیریت دانش در نهاد دانش مدیریت با حضور دانشجویان، دانشگاهیان و پژوهندگان در همایش‌های علمی و پژوهشی آن هم در سطح ملی با حضور استادان نخبه و فرهیخته می‌تواند راهگشایی برای قرار گرفتن در مسیر رشد و بالندگی علمی در راستای رفاه اجتماعی باشد. وی اظهار کرد: تاکید موکد مقام معظم رهبری بر اقتصاد دانش بنیان و عدم وابستگی به اقتصاد نفت محور و پیگیری مجدانه استاد فرزانه حمید میرزاده، ریاست عالییه دانشگاه آزاد اسلامی در ثبت و راه‌اندازی و اجرای شرکت‌های دانش بنیان و تولید علم و پژوهش محور بودن دانشگاه و تجاری‌سازی ایده‌های خلاق قبل از راه‌اندازی مراکز رشد و انجام تحقیقات بنیادی و جدی که دارای خروجی و ستاده مفید و لزوماً تجاری باشد، به راستی و بی شک شایسته تقدیر و عزمی جدی و حرکتی ملی و کشوری است.

وی در بخش دیگری از سخنان خود به اقدامات بی‌رحمانه رژیم صهیونیستی

